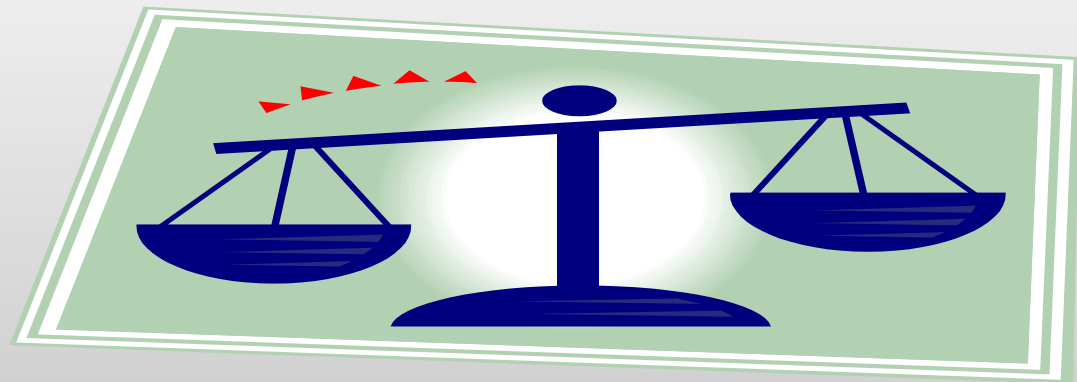

REALIZACE PRÁVA PRÁVNÍ VZTAHY

REALIZACE /USKUTEČŇOVÁNÍ/ PRÁVA

Způsoby realizace

- ❖ Chování po právu
- ❖ Vytváření právních vztahů
- ❖ Aplikace právních norem
- ❖ Uskutečňování interních instrukcí
- ❖ Právní odpovědnost

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ REALIZACI PRÁVA

- ❖ **Právní vědomí**
- ❖ **Právní zásady**
- ❖ **Ostatní, neprávní, normativní systémy**
- ❖ **Motivační faktory**

PRÁVNÍ VĚDOMÍ

Struktura

- ❖ individuální
skupinové
společenské
- ❖ de lege lata
de lege ferenda
- ❖ právní ideologie
sociálně-právní psychika
- ❖ znalosti práva

Funkce tvorba
realizace práva

OSTATNÍ (NEPRÁVNÍ) NORMATIVNÍ SYSTÉMY

Druhy

- ❑ **Morálka**
- ❑ Náboženství
- ❑ Normy politických stran
- ❑ Normy zájmových skupin
- ❑ Tradice
- ❑ Obyčeje
- ❑ Estetické normy
- ❑ Etiketa
- ❑ Sportovní normy
- ❑ Móda

Odlišnosti

- ❑ vznik
- ❑ okruh působení
- ❑ sankcionování
- ❑ forma
- ❑ zaměření
- ❑ zánik

MOTIVAČNÍ FAKTORY

- 1) **Potřeby**
- 2) **Zájmy**
- 3) **Hodnoty**
- 4) **Zaměřenost**
- 5) **Frustrace, stres**
- 6) **Cíl**

POJEM PRÁVNÍ VZTAH

- Právní vztahy vznikají v procesu právní regulace života společnosti
- Jsou součástí tzv. realizace (uskutečňování) práva, nikoliv však jejím jediným prostředkem
- Regulativní + volní charakter právního vztahu
- Definice:
 - *Právní vztah je společenský vztah nejméně dvou konkrétně určených právních subjektů, upravený právními normami, v němž jeho účastníci jsou nositeli vzájemně spjatých subjektivních práv a právních povinností, které vznikají těmto subjektům na základě právních norem bezprostředně nebo ve spojení s tzv. právní skutečností.*

DĚLENÍ PRÁVNÍCH VZTAHŮ

- absolutní (erga omnes, věcná práva) x relativní (inter partes, závazky)
 - absolutní: oprávnění jednoho subjektu odpovídá povinnost jiného subjektu **zdržet se** zásahu do tohoto oprávnění
 - relativní: více možností rozložení práv a povinností
 - typy právní povinnosti (dát, konat, zdržet se, strpět)
- soukromoprávní x veřejnoprávní
- hmotněprávní x procesněprávní

PŘEDPOKLADY PRÁVNÍCH VZTAHŮ

- a) právní norma (platná, účinná)
- b) právní skutečnost (předvídaná v hypotéze právní normy)
- Ad b) Právní skutečnost
 - subjektivní - právní/protiprávní jednání
 - objektivní - okolnosti nezávislé na lidské vůli (události, stavy)
- př.:nájem bytu

PRVKY PRÁVNÍCH VZTAHŮ

- a) subjekty (alespoň dva)
 - charakteristika: právní subjektivita
 - způsobilost k právním/protiprávním úkonům
 - Označení subjektů
 - Oprávněný x povinný
 - Věřitel x dlužník
 - Podle smluvního typu
- b) objekt (musí být dovolený)
 - přímý (lidské chování regulované PN)
 - nepřímý (věc, jiná majetková hodnota, lidské chování, ...→ může chybět)
- c) obsah (práva a povinnosti účastníků)
 - př.: koupě – prodej (subjekty, objekt, obsah)

TŘÍDĚNÍ PRÁVNÍCH SKUTEČNOSTÍ

- třídění právních skutečností:

- 1) subjektivní (projevy lidské vůle)

- a) právní jednání (právní úkony, individuální právní akty)
 - b) protiprávní jednání (tzv. delikt)

- 2) objektivní (mimovolní skutečnosti)

- a) právní událost
 - b) (proti)právní stav

SUBJEKT PRÁVNÍHO VZTAHU

- Nositel subjektivních práv a povinností obsažených v právním vztahu
- typologie subjektů právních vztahů
 - fyzické osoby (přirozené a skutečné subjekty právních vztahů)
 - právnické osoby (teorie reality, teorie fikce)
 - korporace (soukromoprávní, veřejnoprávní)
 - Soukromoprávní - Obchodní společnosti, spolky, sdružení...
 - Veřejnoprávní - Obce, kraje, další zákonem zřízené PO (Česká televize, Vinařský fond) atd.
 - STÁT
 - Nadace
- Subjekt x strana právního vztahu

OSOBY A JEJICH TYPOLOGIE

- Typologie subjektů právních vztahů
 - Fyzické osoby (přirozené skutečné subjekty právních vztahů)
 - Právnícké osoby
 - teorie reality x teorie fikce
 - NOZ se přiklání k teorii fikce
 - korporace x nadace x ústavy
 - Soukromoprávní x veřejnoprávní
 - Kritérium účelu (podnikání, veřejný zájem, obecná prospěšnost)
 - Stát
 - Považuje se za právníckou osobu (§ 21 NOZ)
 - Fikce právnícké osoby
 - Majetkoprávní vztahy státu upraveny zvláštním předpisem
 - Zákon o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích

FYZICKÉ OSOBY

- Hlava II díl II NOZ
- Přirozenoprávní koncepce osoby – vrozená přirozená práva (§ 19) spojená s osobností člověka
 - Nezcizitelná, nezadatelná, neomezitelná
 - Právní osobnost trvá od narození až do smrti
- Právní osobnost = způsobilost k právům a povinnostem
 - Vzniká narozením
 - Nasciturus (§ 25) – fikce právní osobnosti u nenarozeného dítěte k okamžiku jeho prokazatelné existence, narodilo-li se živé
 - Podmínka: vyhovuje-li to jeho zájmům
 - **Smrt** (důkaz smrti -§ 26 NOZ)
 - Prokazuje se tzv. prohlídkou těla zemřelého (§ 84 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách), eventuálně také pitva
 - Prohlášení za mrtvého
 - Účast při nehodě (praktická jistota smrti vzhledem k okolnostem)
 - Civilní soud prohlašuje i bez návrhu
 - Určení dne smrti člověka – tzv. DOMNĚNKA SMRTI (§ 71 odst. 2, § 76 NOZ)
 - Připouští důkaz opaku
 - Může být navázáno i na prohlášení za nezvěstného

FYZICKÉ OSOBY (SVÉPRÁVNOST)

- Svéprávnost = způsobilost nabývat pro sebe právním jednáním práva a povinnosti
 - V plném rozsahu – ZLETILOSTÍ
 - Dosažení 18 roku věku
 - Přiznání svéprávnosti soudem (NOVÉ)
 - Návrh nezletilého staršího 16 let/ zákonného zástupce
 - Podmínky: souhlas zákonného zástupce, schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti, příp. vážný zájem nezletilého
 - Uzavřením manželství (od 16 let) – zásada nabytých práv
 - Nezletilí
 - Jsou způsobilí k právním jednáním odpovídajícím co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti podle VĚKU
 - Souhlas zákonného zástupce
 - Může sám právně jednat i ve věcech, kde by jinak způsobilý nebyl, není-li to zvláštním zákonem zakázáno
 - Výdělečná činnost- jen s přivolením soudu, pak může nahradit podmínku stanovenou zvláštním právním předpisem

PRÁVNICKÉ OSOBY

○ Teorie fikce

- Nejde o reálně existující útvary s právní osobností, ta se jim jen přisuzuje v důsledku platnosti příslušné právní normy
- Za právnické osoby jednají vždy osoby fyzické, samy žádnou vůli nemají
- Problém: trestání právnických osob

○ PO má právní osobnost od svého VZNIKU do ZÁNIKU

○ Ustavení a vznik PO

- Zakladatelské právní jednání (VŽDY PÍSEMNÉ - § 123/2 NOZ)
 - LISTINA
 - SMLOUVA
 - STANOVY
- Ex lege (veřejnoprávní korporace, ústavy)
- Rozhodnutím orgánu veř. moci (např. Ministerstvo zemědělství ČR)
- Jiným způsobem stanoveným právním předpisem

○ Vznik

- Zápisem do veřejného rejstříku
- Ex lege – účinností právního předpisu

POJEM PRÁVNÍ SKUTEČNOST

○ obecně:

- Skutečnost, která je právně významná (pracuje s ní alespoň jedna právní norma – působí právní následky)
- Definice
 - „Okolnost, s níž právní norma spojuje **vznik, změnu** nebo **zánik** právního vztahu.“
- Tedy: ne každá právně významná skutečnost je „právní skutečnost“
- skutečnosti z pohledu svého právního významu:
 - právní skutečnosti
 - právně relevantní skutečnosti (např. svědecká výpověď)
 - právně irelevantní skutečnosti

TŘÍDĚNÍ PRÁVNÍCH SKUTEČNOSTÍ

- třídění právních skutečností:

- 1) subjektivní (projevy lidské vůle)

- a) právní jednání (právní úkony, individuální právní akty)
 - b) protiprávní jednání (tzv. delikt)

- 2) objektivní (mimovolní skutečnosti)

- a) právní událost
 - b) (proti)právní stav

AD 1 A): PRÁVNÍ JEDNÁNÍ

○ právní jednání

- Právní jednání (dříve „právní úkony“)
 - definice v NOZ chybí – jsou vysvětleny pouze následky
- individuální právní akty konstitutivního charakteru
 - Výsledky rozhodovací činnosti orgánů veřejné moci
 - působí „ex nunc“ - od nynějška
 - rozsudek o rozvodu (soukromoprávní), většina veřejnoprávních rozhodnutí (např. stavební povolení, rozhodnutí o přiznání)

AD 1 B): PROTIPRÁVNÍ JEDNÁNÍ

- Protiprávní jednání (delikty)
 - projev vůle, který je v rozporu s právními normami (porušení či nesplnění povinnosti)
 - Typy deliktů
 - soukromoprávní delikty (např. bezdůvodné obohacení)
 - správní delikty (přestupky + jiné správní delikty)
 - trestní delikty (trestné činy, provinění)
 - Disciplinární delikty (soudci, státní zástupci, členové profesních komor atd.)

AD 2 A): PRÁVNÍ UDÁLOSTI

○ právní události

- nastávají z objektivních příčin
- Právní normy s nimi spojují právní následky
- Například:
 - Narození – občanská práva
 - Smrt – přechod majetkových práv a povinností na dědice
 - věk – vznik volebního práva
 - Aktivní volební právo (volit)
 - Pasívní volební právo (být volen) -
 - plynutí lhůt – zánik či promlčení práva, vznik vlastnického práva uplynutím vydržecí lhůty apod.

AD 2 A): PRÁVNÍ UDÁLOSTI – PLYNUTÍ ČASU

○ Typy lhůt

- Prekluzivní (tj. propadná)
 - Neuplatnění práva v zákonem stanovené lhůtě způsobuje ZÁNİK SUBJEKTIVNÍHO PRÁVA
 - Jen tam, kde zákon výslovně stanoví zánik práva jako právní následek
- Promlčecí
 - Neuplatnění práva u soudu v zákonem stanovené lhůtě činí subjektivní právo podmíněným
 - V případě uplatnění námitky promlčení soud nemůže právo přiznat
- Hmotněprávní x Procesní
- Zákoné x Soudcovské
- Pořádkové lhůty
 - Jejich marné uplynutí není sankcionováno

AD 2 B): (PROTI)PRÁVNÍ STAVY

○ Protiprávní stavy

- Stavy způsobené okolnostmi nezávislými na lidské vůli (tzv. vyšší moc – vis maior)
- Např.
 - Živelní pohroma
 - Úder blesku
 - Potopení lodě, pád letadla
 - Okolnosti spočívající v povaze přístroje či určitého provozu
- Spojeny se vznikem objektivní odpovědnosti

SKUTEČNOSTI ZÁKONEM PŘEDPOKLÁDANÉ

- Domněnky: „*má se za to*“
 - Svéprávná osoba má průměrný rozum
 - Odborná péče náležející k určitému povolání či stavu
 - Domněnka doby dojití
 - Jsou vyvratitelné, či nevyvratitelné – pravděpodobnostní konstrukce
- Fikce – „*považuje se*“ / „*platí*“
 - Vědomé nedbalosti (§ 4 odst. 2 NOZ)
 - Právní stav založený ex lege nahrazuje skutečnost – rozpor s realitou

Děkuji za pozornost

